

ARCHANJEL ANAEL A POÉZIA

Zatiaľ čo filozof sa ku koncu života ešte len dostáva do svojho najlepšieho obdobia, pre básnikov je typické, že môžu zomrieť mladí a byť predsa veľkí. Básnik totiž čerpá z onoho obdobia medzi 14. a 21. rokom života, inšpirovaného Venušou. Mladosť je básnické, romantické obdobie života, a aj básnik môže tvoriť vo vyššom veku len tým, že zostane mladý, večne zamilovaný; ako Goethe, ktorý svoju najkrajšiu lásku prežíval v sedemdesiatke. Jedny a tie isté sily, ktorými človek plodí fyzicky, zdržané na duševnej rovine sa menia na umeleckú tvorbu. Ak sa hovorí, že večnou inšpiráciou umelcov je žena, tak preto, že je vyslankyňou duchovnej bytosti Venuše na zemi, pravej inšpirátorky umenia, s ktorou musí mať každý umeliec nejakým spôsobom spojenie. V časoch, ktorých ochranným duchom je Venuša, by teda ľudstvo malo mať k poézii bližšie, než kedy inokedy. Ale je to vskutku tak?

„Homér bol pre Grékov ich najväčším básnikom; a zostal ním aj pre väčšiu moderných ľudí. Je takmer určite dodnes viac čítaný než ktorýkoľvek iný grécky básnik. Žiaden z Helénov neprekonal jeho prvenstvo“.³⁹⁹ **Homér bol najstarší známy a zároveň najväčší grécky básnik. Žil na prelome 9. a 8. storočia pr. Kr., v anaelskom období 819-745!** Homérova „*Ílias* a *Odysseia* sú najranejšie dôkazy, ktoré máme o gréckom básnictve“.^{64, 139} Poetická forma, ktorá sa utvorila v tomto anaelskom období, sa stala základom pre celú ďalšiu grécku poetickú tvorbu.

V nasledujúcom anaelskom období (315-243 pr. Kr.) prežila grécka poézia iný, menší rozkvet, predstavovaný alexandrijskými básnikmi: „*Teokritos, Kallimachos a Apollónios, okolo roku 280 až 240, tvoria vrchol alexandrijskej fázy poézie*“.³⁹⁹ Životné dáta Kallimacha (305-240), ktorý bol „*najlepším predstaviteľom alexandrijskej poézie*“, sa takmer celkom zhodujú s týmto malým anaelským vekom.¹⁶⁷

Zlatým vekom čínskej poézie (713-762) bolo anaelské obdobie 693-765! „*Obdobie Tchang bolo vždy pre Číňanov ich zlatým vekom poézie a klasifikujú ho do štyroch štádií: rané, vrcholné (713-762), stredné a neskoré*“.³⁹⁹ Tak ako Homér dal poézii v Grécku určitú záväznú formu, písala sa čínska poézia od tchangských čias podľa tchangského vzoru: „*Číňania sú zajedno v tom, že tchangskej sláve sa neskôr už nič viac nevyrovnalo*“.³⁹⁹

Dve veľké hviezdy čínskeho básnictva, Li Po (701-762) a Tu Fu (712-770), žili súčasne; pričom Li Po je najväčším čínskym básnikom vôbec. „*Vo svojej poézii ospevuje krásy života a prírody... štyrikrát sa oženil... Generácie Číňanov napodobňovali básnika-tuláka, ktorý miloval život a víno... V slovenčine vyšiel výber z jeho veršov v antológii Perly z ruže*...“.^{164, 168}

Kroeber sumarizuje celé dejiny čínskej poézie takto: prvé veľké tvorivé obdobie v rokoch 900-700 pr. Kr.; druhé 300-100 pr. Kr.; tretie 200-500 po Kr., s vyvrcholením okolo roku 400, štvrté a najväčšie v rokoch 600-900, s absolútnym vyvrcholením 713-762. Okrem toho už len menšie oživenie tvorby v 11. storočí. Tieto štyri tvorivé vlny očividne korelujú s anaelskými obdobiami 819-745, 315-243, 108-463 a 693-765. **Štyri najväčšie obdobia čínskej poézie sa zhodujú s anaelskými obdobiami!**

Klasickou japonskou poetickou formou je *tanka*. *Tanka* prežila podľa Kroebera tri vrcholné obdobia: Prvou a najväčšou kulmináciou bolo 8. storočie; a potom dve menšie renesancie okolo roku 1200 a 1800. Prvé z týchto období je teda súčasné so zlatým vekom čínskej poézie; a ďalšie

Homér. *Slepý básnik spieva eposy o hrdinoch trójskej vojny.* Maľba z 19. stor.

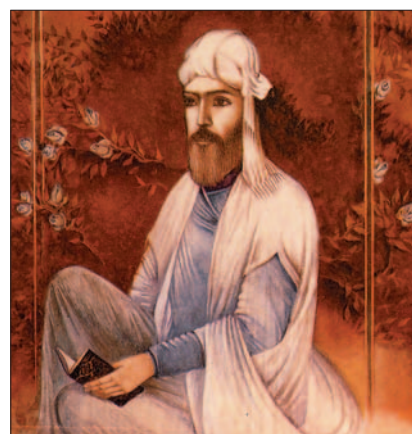
Lawrence Alma-Tadema: *Čítanie z Homéra,* 1885.

Personifikácia krásy, 8. stor.

Básnik Li-Po v záhrade s broskyňami, 16. stor.

Nizámí z Gandže (1141 - 1209).

Henry Holiday: Dante a Beatrice.

dve zodpovedajú anaelským obdobiam 1197-1269 a 1773-1845! **Klasická čínska a japonská poézia pulzovali po celých tritisíc rokov v rytme anaelského ducha času!**

V arabskej poézii identifikoval Kroeber jeden absolútny vrchol v rokoch 680-800. Z dvanástich najväčších arabských básnikov šiesti sa zhlukli v tomto krátkom období: „*Máme pol tučta veľkých mien, všetci medzi 680 a 800*“.³⁹⁹

Prvou zo šiestich hviezd v tomto súhvezdí arabských básnikov je Ibn Abí Rabí' (644-712) a poslednou Abú Nuvás (762-815). Abí Rabí' vyvinul ľúbostnú lyriku z klasickej arabskej ódy, *kasídy*, ktorá je príbehom o putovaní za stratenou milovanou osobou: „*Patrí medzi najväčších ľúbostných básnikov omajovskej doby. Jeho erotická poézia sa vyznačuje smelými opismi ženskej krásy, príťažlivosti a ľúbostných dobrodružstiev*“.⁴⁰⁸ Abú Nuvás je „*niektorými považovaný za najväčšieho arabského básnika všetkých dôb... oddával sa slastnému životu... pri pití načúval s obľubou hudobníkom. O tom svedčia jeho pijanské a erotické básne*...“.¹⁶⁹

Poézia vyvrcholila v 8. storočí v Číne, Japonsku a Arábii súčasne! Neprekonaným zlatým vekom arabskej aj čínskej poézie bolo anaelské obdobie 693-765!

Najvýznamnejší indický básnik je Kálidása. Tvoril vo veľkom anaelskom období 108-463, okolo roku 400. Kálidása predstavuje vrchol staroindickej kávjovej poézie „*smerujúcej k vystihnutiu citov a nálad*“ a vynikajúcu „*dokonaným skĺbením prírodných javov a ľúbostného citu*“.⁴⁰⁸

Anaelské obdobie v 2. až 5. storočí bolo zároveň strieborným vekom prírodnej lyriky v Číne, ktorého vrchol predstavuje Kálidásov súčasník Tchao Jüan-ming (365-427). **Zlatý vek indickej a strieborný vek čínskej poézie vyvrcholili súčasne okolo roku 400.**

Prekvapeniam však ešte zďaleka nie je koniec. Kroeber ďalej rozoberá perzskú poéziu a zisťuje súhvezdie perzských básnikov okolo roku 1200. Zo šiestich najväčších perzských básnikov štyria prišli okolo roku 1200: Anvarí (→ 1190), Nizámí (1141-1209), Rúmí (1207-1273), Sá'dí (1213-1292). Menšou známou hviezdou v tomto súhvezdí je Attár (→ 1229). Za najväčšieho perzského básnika sa niekedy berie Háfiz (1320-1390), ale ten stojí vo svojej dobe osamelo. Najväčší perzskí básnici prišli v anaelskom období 1197-1269! Navyše: **Zlatý vek perzskej poézie bol súčasný so zlatým vekom provensálskej a severofrancúzskej trubadúrskej poézie a nemeckého minnesangu v rokoch 1150-1280!**

Poézia teda opäť vyvrcholila na viacerých miestach súčasne: v Perzii a v Európe; a hovorili sme už o tom, že básnici na oboch stranách sa zaoberali aj rovnakými námetmi. Na sklonku tohto venušanského obdobia sa narodil najväčší taliansky a európsky básnik, Dante Alighieri (1265-1321). Ako deväťročný, v máji 1274, zazrel Dante tú, ktorá v ňom roznieťla plameň poézie: „*Už po deviatykrát od môjho narodenia sa nebo svetla vo svojom kolebehu takmer vrátilo na to isté miesto, keď sa mi po prvýkrát zjavila nádherná pani môjho ducha*...“.⁴⁰⁷

Beatrice Portinariová, ktorá mala vtedy osem rokov, zomrela už ako dvadsaťštyriročná; ale stala sa inšpirátorkou celého Danteho diela. Jej smrťou sa začína Danteho tvorba; ona je tá, ktorá ho z duchovného sveta vedie, ktorá ho sprevádza nebeskými sférami v Božskej komédii. „*Najveľkolepejšia básneň všetkých čias*“ sa zrodila z veľkej lásky k žene, ktorá sa však nemohla naplniť pozemsky, ale bola presmerovaná do duchovného sveta.⁴⁰⁸ Je to totiž jedna a tá istá sila, ktorá nás na zemi môže spojiť s druhým pohlavím, ktorá nás očistená môže spojiť s duchovným svetom a s naším

vyšším ja. Kľúčom k Danteho géniovi je ono prekrásne tajomstvo vyslovené v záverečnom verši Goetheho Fausta: „*večné ženstvo nás povznáša*“.⁴⁰⁹

K téme lásky, krásy a ženy sa Európa vrátila o päťsto rokov neskôr, v období romantizmu. K spisovateľom tohto obdobia patria francúzski románopisci Stendhal (1783-1842), Balzac (1799-1850); anglickí básnici Byron (1788-1824), Wordsworth (1770-1850), Shelley (1792-1822), Keats (1795-1824). Dvaja najväčší nemeckí básnici Goethe (1749-1832), Schiller (1759-1805). Najväčší ruský básnik Puškin (1799-1837), najväčší poľský básnik Mickiewicz (1798-1855), Američania Edgar Allan Poe (1809-1849) a Henry Wadsworth Longfellow (1807-1882), najväčší dánsky básnik Oehlenschlaeger (1779-1850), švédsky veľikán Tegnér (1782-1846), v Taliansku Leopardi (1798-1837), autor neprekonanej maďarskej ľúbostnej poézie Petöfi (1823-1849), najkrajšej českej básne na oslavu lásky a májovej prírody Karel Hynek Mácha (1810-1836) a ďalší a ďalší. **Európska poézia po druhýkrát vyvrcholila v anaelskom období 1773-1845. Toto anaelské obdobie zároveň predstavuje najväčšie súhvezdie vo svetovej poézii!**

Ďalšie krajiny mali svojich veľkých básnikov aj v iných dobách; títo však netvorili nadnárodnú konšteláciu, ale boli len výrazom národných vrcholov a musíme ich tak pričítať inšpirácii ducha národa, nie ducha času. Ľúbostná a prírodná lyrika spravidla nie sú v ich tvorbe centrálné. Shakespeare bol predovšetkým dramatik; a ako taký je súčasťou celoeurópskeho súhvezdia dramatikov okolo roku 1600, medzi ktorými žiari ako najjasnejšia hviezda. Španiel Cervantes bol predovšetkým prozaik. Portugalec Camoes sa preslávil národným eposom. Holanďan Vondel písal politickú satiru.

Trojica najväčších rímskych básnikov Vergilius (70-19), Horatius (65-8), Ovidius (43 pr. Kr.-18 po Kr.) stojí celkom osamotene v čase. Nie sú súčasťou žiadnej konštelácie v čase, ale národnej konštelácie veľkých Rimanov spolu s Cicerom (106-43), Caesarom (100-44), ktorí prišli krátko pred začiatkom letopočtu. Prišli v okamihu, kedy sa rodila myšlienka rímskeho cisárstva a sú inšpiráciou rímskeho ducha národa, Saturna. Rím mal všetkých svojich najväčších mužov v 1. storočí pr. Kr. a tesne okolo prelomu letopočtu, kedy obaja saturnskí duchovia času (246 pr. Kr. - 108 po Kr., 27 pr. Kr. - 45 po Kr.) vyvrcholili.

Vergilius, najväčší rímsky básnik, napísal tri slávne diela: Bucolicu (pastierske spevy), Georgicu (roľnícke spevy) a Aeneidu. Prvé dve sú saturnským motívom, ospevujú život v osamelosti, v ústraní, a tretie je hrdinský epos o Aeneovi, čiže motív marsický. Aeneas má dve cnosti: *pius* (zmysel pre povinnosť) a *virtus* (mužnosť). **Vergiliova poézia je inšpiráciou dvoch ochranných duchov Ríma: Saturna a Marsa.** Prví rímski básnici aj písali tzv. „*saturnským veršom*“.¹³⁹ Jediné Ovidius je známy svojimi ľúbostnými motívmi; celkovo však v rímskej poézii prevláda melancholická reflexia nad impulzívnymi vzruchmi citov.

Posledným príkladom veľkej poézie, ktorá nemá žiadnu paralelu v čase, je aiolská lyrika.

William Wordsworth (1770-1850).

ARCHANJEL ORIFIEL A VEĽKÍ RIMANIA

